

Bohoslužby v Zábřehu 14.prosince 2014

J 1,6-8.19-28

Milé sestry, milí bratři, vystoupení Jana Křtitele v poušti nedaleko Jordánu probralo již poněkud dřímající život Božího lidu. Vždyť po dlouhá staletí vše jede v daných kolejích, vše se odehrává podle dávných pravidel, vše je pořád tak stejné, neměnné. Vykládá se Zákon a vzpomíná na doby dávno minulé, na časy slavných králů, ale i utrpení a opětovného slavného vykoupení. Všechno ale jakoby bylo slavnou minulostí, vše se zdá až tak neuvěřitelné, že to působí jako legendy, jejichž hodnověrnost je trochu s otazníkem. Stále je v centru pozornosti Boží Zákon, slovo, které Bůh dal Mojžíšovi a které tolikrát připomínal skrze proroky. Jenže tento hlas již nějakou dobu nezazněl. Skutečně to vypadá, jakoby Boží lid upadl do nějakého druhu spánku. Jakoby se stal něčím existujícím ale přitom vlastně neživým, takovým až příliš automatickým, zaběhaným. Je to jako někde ve sboru, kde se léta sbor schází, přicházejí ti samí lidé, na kazatelně stojí stále tentýž farář, káže stále stejně, takže posluchači už většinou po přečtení introitu vědí, na co a jak se bude kázat. Dýchá z toho taková až trochu šedivost. Na jednu stranu to možná vyhovuje všem, co přicházejí. Mají to své jisté, bojí se náhlých změn. Na stranu druhou je to vlastně šílená nuda. Situace, kdy se jen těžko odolává touze vypadnout z toho všeho ven. Vždyť ta stále stejná rutina je spíše už vyčerpávající než povzbuzující. Ze setkání se stává formalita, jakoby už nebylo se nač těšit. S postupem času totiž padá i naděje, že zrovna dnes se stane něco výjimečného, nečekaného.

Do této každodenní šedivosti zazáří jako světlo jeden člověk. No spíše by se dalo mluvit o paprsku slunce prodírajícího se skrz mraky. Je to takový skromný náznak, že se něco chystá, že nebe není jen nudně šedivé. Za šedivou oponou je možné tušit krásnou scénérii. Ten člověk, který protrhává onu jednolitou tmavou oponu, je Jan Křtitel. Když začal kázat v poušti, rázem se něco začíná dít, svět se uvádí do pohybu. V něm přichází naplnění naděje, kterou již mnozí dávno ztratili, se kterou asi už ani moc nepočítali. Ale nyní je to zkrátka tu. Přichází změna. A tak se samozřejmě začíná v myslích mnohých ožивovat nejedno slovo zaslíbení, ožívá naděje oprášení zašlé slávy Božího lidu. S touto nadějí se pojí příchod Mesiáše. A tak za Janem přicházejí kněží a lévité jako vyslanci vůdců svého lidu a pátrají po tom, kým vlastně je? Je to skutečně on, ten kterého čekají? A nebo ještě ne. Jan jim to moc neulehčil. Řekl, kdo není. Není Mesiáš, není ani Eliáš, není ten prorok. To je pozoruhodné. S Mesiášem je to jasné, ale za Eliáše jej považoval i Ježíš. Proč tedy říká, že jím není? Dost možná proto, aby vyniklo to, co jeho poselství naplňuje. Jan nechce být spojován s velkými postavami minulosti, se kterými měl lid spojeno několik dalších očekávání. Je to asi podobné tomu, kdy Ježíš také zpočátku nechtěl, aby učedníci někde říkali, kým ve skutečnosti je. A tak Jan nechce být ztotožněn s Eliášem, který připomíná slavnou minulost, který završuje určité očekávání. Chce být hlasem, který

ukazuje ještě někam dál. Nezavršuje určitou etapu, ale dává poznat, že ten vrchol je blízko, že přichází v někom, kdo už je velmi blízko. Ten vše dokoná. On sám chce být jen tím, kdo mu připravuje cestu, je poslem před jeho tváří. Odpovídá to Janově skromnosti. Jeho vystoupení strhlo pozornost davu. On ale není ten, kdo chce být v centru dění. Proto na sebe nebere označení žádné konkrétní postavy, žádného očekávaného velikána, ale bere na sebe podobu hlasu někde na poušti. Jsem jen hlas, který volá. Nic víc. Právě u toho hlasu si člověk víc než u těch postav všimne toho, co říká, a nikoliv toho, kým je. A tak smíme poznat, že Jan je hlas, kterým znovu zaznívá Boží slovo uprostřed jeho lidu. Je to slovo připomínající nutnost přípravy na setkání s Hospodinem, s jeho dílem. Je to hlas volající k návratu. Ne však k návratu ke slavné minulosti, ale návratu ke slavné době, kdy lid byl blízko Bohu, kdy jeho slovo nebylo zahaleno temnou oponou a ztrácející se v šedivé všednodennosti, ale bylo jasné, živé, provázené úžasnými Božími skutky.

Janova odpověď byla možná trochu zklamáním. Nebyl nikým velikým a tak se nabízí i námitka za strany těch hledajících. Když není žádný velikán, proč tedy křtí? Koná něco, co se k němu nehodí, nemá k tomu autoritu. To je zajímavé. Těm kněžím a levitům to viditelně nedává moc smysl. Křest byl určitým zlomem, tak to všichni vnímali. Ale proč ho dává člověk, který se neztotožňuje s žádnou z postav, které byly symbolem splněného očekávání Božího lidu? Patrně dobře rozuměli, co Jan křtem vyjadřoval, na druhou stranu, nerozuměli tomu, kam ukazoval. Křest Janův byl křtem pokání, tedy vyjádřením toho, že se něco mění v životě člověka. Člověk se obrací k Bohu, očišťuje svůj život, aby byl připraven jako Boží dítě, jako nástroj Božího díla. Jenže k čemu se u Jana připravit? Není Mesiáš, není Eliáš, ani zaslíbený prorok Mojžíšova formátu. Je jen jakýsi hlas. On tedy není ten, kolem kterého se musí všichni shromáždit, protože se stane něco velikého. K čemu tedy svým křtem povolává? Ukazuje dál za sebe. Už je tu někdo mnohem větší. Bůh ale chce, aby se na setkání s ním lidé dobře připravili.

Je vidět, že právě ten křest se stal něčím, co je možné vidět dvojím způsobem. Kněžím a lévičům byl výrazem očištění. Nastolení vlády Hospodina je událost, která vyjadřuje obmytí od hříchu, vyžaduje, aby člověk byl čistý. Proto se noří do vody, aby po vynoření byl rituálně připraven na setkání s Bohem. Je to tedy vrchol určitého rituálu, skutek, kterým se dostává do určitého stavu. Janovo pojetí šlo ještě o něco dál. Ten důraz na čistotu a očištění od svých vin je zde také. Ale není to uvedení se do nějakého stavu před Bohem. Je to vyjádření změny uvnitř člověka, protože tento křest je spojen s pokáním. A to je ten rozdíl. Kdyby se křest vázal na Jana jako postavu, která přišla obnovit slávu Božího lidu, byl by symbolickým činem pohotovosti se na této obnově podílet. Avšak pro Jana je křest přípravou na setkání s Ježíšem. Jsou to rozdíly, které na první pohled mohou člověku unikat, protože spousta věcí je vlastně stejných. Liší se jen důraz, který je v nitru člověka. Pro Jana není křest vrcholem přípravy, ale je jejím začátkem. Člověk není dokonán ve svém očištění, ale je znovu postaven na cestu života v Božím království. Jan křtí s tím, že ještě je tu něco, co je potřeba dokončit. Jeho křest má otevřený konec, na který musí něco navázat. Sám to ukazuje, když říká, že křtí vodou, ale je zde ještě něco, co je mnohem víc. To něco má spojitost s přicházejícím Ježíšem.

Mnozí viděli v Janovi pohyb, který přišel do stojatých vod života Božího lidu. Skutečně to byl veliký pohyb. Ale sám o sobě by neměl moc smysl. Jeho smyslem je ukázání k Ježíši. Ježíš nepřichází jen jako zajímavá změna v zaběhaném životě, ale přichází s tím, že dává úplně nový život. On už není jen paprsek, který pronikne skrze mraky. On je světlem, před kterým mraky ustoupí. A tak v Ježíši Kristu přichází místo šedivosti pestrá paleta barev. Svět je najednou zcela jiný, protože už ho nevidíme sklem zaprášených šedivých brýlí, ale vidíme krásně, čistě. V tom je tedy veliké Janovo svědectví. Ukazuje ke světlu, které přichází, aby osvítilo lidský život.

Jan je vlastně velmi důležitá postava v dějinách Božího lidu. Díky němu se na to setkání se světlem můžeme dobře připravit. Neoslní nás hned jeho ostrá záře, ale postupně si budeme moci zvyknout, že nejsme v temnotě, ale dostáváme se na světlo. Lidé nemají rádi náhlé, radikální změny. Ne, že by je nepřežili, ale přeci jen se změny mnohem lépe zpracovávají, když jsou pozvolné. Slovo Ježíšovo nás vede k náhlému a radikálnímu rozhodnutí ohledně našeho života. Avšak díky tomu, že na svět přišel Jan Křtitel, se na tuto změnu můžeme postupně připravit. Můžeme se chytat na to, že až přijde Ježíš, nebude to žádné povrchní obmývání vodou, nebude pucování našich masek, nepůjde o drobné korekce naší životní cesty. Jde o její celkovou proměnu. V textu to přímo nezazní, ale ostatní svědkové o Ježíšově díle dodávají k Janovu výroku, že za ním přichází ten, který bude křtít Duchem svatým a ohněm. Duch svatý a oheň je celková proměna, změna v samotném nitru člověka. Přesně toto tedy učiní Ježíš. Změní nás od základu. To znamená, že změní nikoliv naši situaci, ale změní náš pohled na tuto situaci a tím pádem i pohled na různá východiska, které smí člověk nacházet. A to je něco úžasného, protože ve vztahu k Bohu člověk bude smět poznat, že nejde o to splnit nějaké jeho formální nároky na náš život. Jde o to změnit tento život, aby plnil podstatu Božího zákona, aby následoval Boží vůli, aby za svůj vrchol viděl nikoliv rovnost s Bohem, ale život v jeho společenství.

Důležitost Janova působení dokládá i zmínka o tom, že vlastně Ježíš už je mezi nimi, ale oni ho neznají. Asi není krásnější vyjádření toho, že vlastně nepoznáme pořádně Ježíše, dokud nezareaguje na Janovu výzvu k pokání a novému počátku ve křtu. On je zde mezi námi, je v tomto světě. Přesto ho mnozí nepoznávají. A nepoznají, pokud nemají možnost slyšet svědectví o tom, jak velikou práci si Bůh s člověkem dává, aby ho proměnil, aby uzdravil jeho vzpurné srdce a přivedl ho na cestu života. Toto svědectví je na nás. Sami toto uzdravení zakoušíme, když se Bohu otvíráme a vyznáváme mu své nedostatky, své selhání, když jej prosíme, aby nás očistil a vůbec vše ve svém životě mu odevzdáváme. Sami poznáváme naději, kterou do nás vlévá a pokoj, který s ní přichází. Sami poznáváme, že když Bůh vstoupil do našeho života, přestalo být vše kolem nudně šedivé. Proto je na místě, abychom své poznání dávali dál, jako své svědectví, ať skrze nás mohou být lidé připraveni na setkání s Ježíšem.

Pane Ježíši, přišel jsi proměnit každý lidský život. Přišel jsi jako světlo, které osvětluje naši zem i naše životy. Dej nám, ať smíme k tomuto světlu zvát, ať jsme jeho svědky tak jako se jím stal Jan.

Amen.